

TAUSTATIEDOT

Ilkka Pirskanen
toimitusjohtaja
Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvvelujen ky
(Siun sote)
ilkka.pirskanen@siunsote.fi

Pekka Kuosmanen
muutosjohtaja
Pohjois-Karjalan maakunta- ja sote-uudistus
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
pekka.kuosmanen@pohjois-karjala.fi

Kysymykset

Kysymyksiä valinnanvapaustlain tavoitteista

Kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvien kustannuksien kasvua 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä. Valinnanvapaustlain tarkoituksena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja, parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua sekä vahvistaa palvelujärjestelmän kannusteita kustannusvaikuttavaan toimintaan ja jatkuvaan kehittämiseen.

1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Palvelujen saatavuus on kiinni lääkäreiden ja sosiaalityöntekijöiden määrästä sekä käytettävissä olevan rahoituksen riittävydestä. Valinnan vapauden lisääminen ei paranna tilannetta näiden tekijöiden osalta.

Laki lisää valinnanvapautta ja tarjontaa erityisesti kaupunkiseuduilla, mutta tilanne Pohjois-Karjalan syrjäisemmillä alueilla ei muuttune. Maakunta voi asettamallaan ehdoilla tuki yhdenmukaistaa palvelutarjontaa jossain määrin.

Kaventaako laki väestön terveys- ja hyvinvointieroja – vaikea uskoa, varsinkin kun tietyillä ryhmillä on edelleen käytössä rinnakkaiset järjestelmät – työterveyshuollon sairausvastaanotto ja vakuutusperhjaiset palveluväylät. Oletus laadun paranemisesta ei perustu mihinkään tunnettuun tosiasiaan eikä laatua ole tässä lakiesityksessä edes tarkemmin määritelty.

3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Onko vaihtoehtoja todellisuudessa käytettävissä ja osaako asiakas valita? Todennäköisesti asiakkaan valinta perustuu mielikuvaan, eikä todelliseen tietoon hoidon / palvelun laadusta tai vaikuttavuudesta.

4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Periaatteessa se on mahdollista, mutta käytännössä palvelujen koordinointi on erittäin vaativa ja vaikeakin tehtävä, kun palveluja tuottaa liikelaitos, sote-keskus ja lisäksi käytössä voi olla asiakaseteleitä ja henkilökohtainen budjetti. Palvelukokonaisuuden hajoaminen on suuri riski.

Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman tekeminen ja koordinointi on näillä asiakkailla vaikeasti toteutettava kokonaisuus.

5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin
- c. ei pääosin
- d. ei**
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Pohjois-Karjala menettää merkittävän osan Siun soten rakentamisen myötä entisestään vahventuneesta sekä toiminnallisesta että rakenteellisesta integraatiosta, joka toteuttaa kustannustehokasta palvelurakennetta ja mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisen yhteiskäytön.

6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

- a. kyllä
- b. kyllä pääosin**
- c. ei pääosin
- d. ei
- e. ei kantaa

Vapaamuotoiset huomiot

Periaatteessa kyllä, mutta käytännön tasolla järjestämisvastuun toteuttaminen tulee olemaan hyvin vaativa monituottajaympäristössä ja edellyttää erittäin toimivia tietojärjestelmiä ja ajantasaista tietoa. Tällaisia tietojärjestelmiä ei tällä hetkellä ole olemassa tai edes saatavissa nopealla aikavälillä.

20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Kilpailuneutraliteetti

Valinnanvapausmarkkinoilla toimivan liikelaitoksen pääomittaminen on tehtävä sekä lainsäädännöllisesti että maakunnan talouden kannalta mahdolliseksi. Kilpailuneutraliteetista seuraa taloudellisesti kannattavan toiminnan vaatimus, joka vaarantaa palvelujen saavutettavuuden reuna-alueilla. Maakunnan pitää voida taloudellisella tuella varmistaa sote-palvelujen saatavuus myös harvaan asutuilla alueilla.

Liikelaitoksen sotekeskus joutuu toimimaan julkisen hankintalain mukaisesti ja kenties on myös palvelukeskusten käyttövelvollisuuden piirissä. Liikelaitoksen sotekeskuksilla pitää olla samat vapaudet kuin yksityisillä sotekeskuksilla.

Asiakasseteli ja sote-keskusten palvelut

Maakunnalla tulee olla mahdollisuus itsenäisesti päättää asiakassetelien antamisesta eikä niitä tulisi määritellä yksityiskohtaisesti laissa. Asikassetelien ja henkilöhtaisen budjetin käyttöönotto voi tapahtua vain asteittain. 24§ 1 momentin kohdat 10 ja 11 on poistettava ja kohtaa 8 tulee täsmentää.

Pykälässä 18 luetellut seitsemän kohtaa sosiaali- ja terveyskeskuksen suoran valinnan palveluiksi ovat perusteltuja.. Sen sijaan pykälän 2 momentissa mainittuja nimettyjen erikoisalojen konsultaatio- ja vastaanottopalveluita ei tule sisällyttää lakitekstiin ja saattaa vaarantaa varsinaisen erikoissairaanhoidon lain edellyttämän toiminnan.

Siun sotella on hyviä kokemuksia erikoislääkärien ja asiantuntijahoitajien monimuotoisesta (myös etä-) konsultaatiotoiminnasta keskussairaalaan etäällä olevista terveyskeskuksista, mutta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää samaa toimintaa sairaalan naapurissa olevaan yksikköön. Ko. toimintaan on sisältynyt myös vahva perusterveydenhuollon henkilöstön koulutuksellinen elementti.

Sen sijaan sosiaali- ja terveyskeskuksessa pitää eri tavoin vahvistaa perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelun ammattihenkilöiden toimintamahdollisuuksia ja tarpeen mukaan tukea niitä nykyteknologian avulla mitään erikoisalaa erikseen mainitsematta tai poissulkematta. Tällaisen toiminnan laajuutta ei maakuntakaan voi määrittää yksiselitteisesti, koska erityisosaamisen tarve vaihtelee ja riippuu viime kädessä sosiaali- ja terveyskeskuksessa työskentelevän henkilöstön koulutuksesta, kokemuksesta ja orientaatiosta